

Laura Sena

Delegada de l'edició de l'Horta de Levante-EMV

Crònica de la pandèmia del coronavirus a Alaquàs (del 14 de març al 15 de juny de 2020)

AGRAÏMENTS:

Aquest treball ha tingut una col·laboració important del periodista Cèsar Garcia, cap de la secció de Comunitat Valenciana en el diari Levante-EMV i el meu company de vida, qui ha ajudat a convertir en text dades recopilades en alguns dels diferents apartats que complementen la crònica general.

També cal fer un agraïment a certs departaments tècnics de l'Ajuntament d'Alaquàs per haver aportat les dades resum que ajuden a constatar la dimensió de la crisi, especialment al departament de Benestar Social, que dirigeix la regidora Elena Solís, i al departament de Comunicació, del qual s'encarrega la periodista Verònica Castillo.

Per últim, m'agradaria manifestar que, si bé de l'epidèmia de còlera de 1885 coneguem amb detall el que va passar a Alaquàs per la Crònica de les religioses oblates, ara el destí ha posat en mans d'una antiga alumna del col·legi de les oblates (Venerable Mare Oviedo), jo mateixa, la responsabilitat de documentar, en forma de crònica, la crisi del coronavirus.

La pandèmia originada per la Covid-19 va impactar de forma violenta en la vida d'Alaquàs, com en la resta de pobles dels voltants, i durant setmanes va convertir una població viva i sociable, amb els seus carrers actius, en un municipi fantasma i sanitàriament insegur amb els espais clausurats. El coronavirus ha deixat una ferida en la forma de vida d'Alaquàs que ens obri molts interrogants de cara al futur. Aquest treball, que va començar a elaborar-se en plena etapa de confinament i va cobrar forma quan passàrem a la Fase tercera de la crisi,

pretén reflectir els aspectes generals més importants que han passat al poble i com els ha viscut la ciutadania.

La malaltia es va detectar a Wuhan, en la província de Hubei, en la Xina, el desembre de 2019. En febrer de 2020 ja tenia una forta implantació a Itàlia i diversos estudis científics apunten que arribà a Espanya entre el 14 i el 18 de febrer de 2020 (Institut de Salut Carles III). L'Organització Mundial de la Salut (OMS) ja es referia al problema com «emergència sanitària» el 30 de gener per haver arribat a totes les províncies de la Xina continental. I l'11 de març, l'OMS declarava la pandèmia.

En la Comunitat Valenciana, la dimensió de la crisi sanitària que teníem per davant va fer-se evident abans que en la resta de l'Estat espanyol amb la decisió del Consell d'ajornar les Falles 2020, que es va anunciar el dia 10 de març de vesprada, després d'una llarga reunió telemàtica entre els representants autonòmics i el Govern d'Espanya. Va ser el president de la Generalitat, Ximo Puig, l'encarregat d'anunciar en una compareixença la decisió que posteriorment matisaria l'alcalde de València Joan Ribó, avançant una possible data de celebració en la segona quinzena de juliol.

La decisió d'ajornar les Falles va estar seguida de tota una sèrie d'ordres i recomanacions del Consell i el Govern que provocaren la suspensió d'actes en cadena a Alaquàs i el primer tancament d'instal·lacions públiques. La primera suspensió s'anunciava el dia 11 de març «vistes les mesures establides pel Ministeri de Sanitat i de la Generalitat Valenciana davant l'actual evolució del coronavirus». Inicialment el consistori va anul·lar tota l'agenda prevista per a dues setmanes (després seria definitiva), que incloïa el premi *Clara Campoamor* a la cantant Rozalén, qui havia confirmat la seua presència i havia de celebrar-se el 12 de març en el Castell. També la Unió Musical d'Alaquàs va ajornar l'homenatge a la compositora Emèrita Cardona i a la primera dona que havia entrat en la banda en els anys 60, Sacramento Ferrer, per a la mateixa jornada, i el concert del dia 14 de març, on la formació havia de tocar sota la batuta del tercer director de la temporada (un director convidat) Javier Ros, ja que la societat estava immersa en un procés de selecció per cobrir aquesta plaça.

En els dies següents, el consistori va tancar les instal·lacions dels centres socials de majors Benàger i Camí Vell, la biblioteca municipal Ausiàs March i la sala d'estudi, les ludoteques, l'Espai Educatiu, l'Escola de Teatre Juan Alabau, el Centre Juvenil el Passatge, el Centre Obert, el centre de dia de menors, els paellers del Parc del Dijous, els poliesportius Bòvalar i el Terç, el Castell, l'escoleta l'Alqueria i finalment el centre de dia de majors.

El dia 13 de març, el Govern d'Espanya ordenava als bars, restaurants, cafeteries i altres locals d'hostaleria el tancament a partir de les 12 de la nit d'eixa mateixa jornada, el que implicava clausurar 123 activitats a Alaquàs. I 24 hores més tard, l'executiu presidit pel socialista Pedro Sánchez imposava l'estat d'alarma (una fórmula regulada en l'article 116 del títol V de la Constitució Espanyola, «De las relaciones entre el Gobierno y las Cortes Generales») que va entrar en vigor el 16 de març i que es va regular en el Reial Decret 463/2020 de 14 de març. Eixe estat comportava que el Govern assumia moltes de les competències delegades en les autonomies i, per tant, al llarg d'aquest treball apareixerà la referència de les normatives de l'Estat i el Govern, i no de la Generalitat Valenciana.

La conseqüència immediata va ser una restricció de la circulació de les persones, que només es permetia per a l'adquisició d'aliments, productes farmacèutics i de primera necessitat; l'assistència a centres sanitaris (inclosos els veterinaris); el desplaçament al lloc de treball i retorn a la residència; l'assistència a persones, menors, dependents, persones amb discapacitat o persones especialment vulnerables: el desplaçament a entitats financeres o per situacions de causa major. El govern estava confinant a 29.561 persones a Alaquàs, que és el cens oficial vigent en eixe moment, segons les dades de l'Institut Nacional d'Estadística per a la població, que tenia com a última actualització el dia 1 de gener de 2019.



Representants dels comerços gestionats per població xinesa varen acudir a les dependències de la Policia Local a entregar mascaretes. Fotografia: Ajuntament d'Alaquàs.

Una de les primeres accions solidàries que es va desenvolupar a Alaquàs va estar protagonitzada per la comunitat xinesa. Representants dels comerços gestionats per població xinesa (que ja estaven tancats dies abans seguint les recomanacions de la seua ambaixada) varen acudir a les dependències de la Policia Local a entregar un lot de mascaretes, guants i gel hidroalcohòlic el diumenge 15 de març. L'acció estava coordinada en tota la comarca i es va desenvolupar en molts pobles.

A banda d'ordenar el tancament dels negocis d'hostaleria i restauració (només podien fer repartiments de menjar a domicili) es va establir tancar tots els comerços detallistes excepte els destinats a alimentació, begudes, productes i béns de primera necessitat; els establiments farmacèutics, mèdics, òptics i d'ortopèdia, així com els de productes higiènics, perruqueries (modificat hores després en sentit contrari), premsa i papereria, combustible per a automoció, estancs, equips tecnològics i de telecomunicacions, aliments per a animals de companyia, tintoreries, llavaneries i comerç per internet, telefònic i per correspondència. Dels 577 establiments de comerç i serveis del poble, segons les dades municipals, havia de tancar un 80%. I respecte a les empreses, de les 525 implantades en els polígons (450 de les quals tenen menys de 10 treballadors), 272 hagueren de suspendre l'activitat durant l'estat d'alarma.

De les 253 empreses que quedaren obertes, el teletreball es va imposar en tots els casos que era possible, ja que els departaments d'administració i comptabilitat passaren a treballar des de casa.

En el terreny de l'administració pública, l'alcalde Toni Saura va signar un decret electrònic el 16 de març suprimint l'atenció presencial en l'Oficina d'Atenció Ciutadana de l'Ajuntament i instant a que la població es comunicara amb el consistori a través del telèfon 961519400, dels mitjans electrònics (correu electrònic oac@alaquas.org) i del web www.alaquas.org i a la seu electrònica <https://alaquas.sedelectronica.es/>. El document establia que una persona es quedaria en l'Oficina per als casos excepcionals, que s'havien de valorar en cada situació. Saura incidia en què el decret de l'estat d'alarma del Govern havia suspès tots els terminis administratius. Altres serveis que quedaven suspesos, tancats o clausurats eren el mercat ambulant de dijous, el cementeri (només s'obria per a soterraments), els parcs infantils, les pistes esportives de barri, les zones d'esplai caní, els horts urbans i totes les fonts. Les bodes havien de fer-se a porta tancada amb els nuvis i els testimonis, i el servei de recollida d'estris de dimecres o el porta a porta de cartó per als comerços també se suspenien.



AJUNTAMENT D'ALAUQUÀS

ANTONIO SAURA MARTÍN ALCALDE D'ALAUQUÀS

Vist el Real Decret 463/2020, de 14 de març, pel qual es declara l'estat d'alarma per a la gestió de la situació de crisi sanitària ocasionada pel COVID-19 i conforme al que s'estableix en la Guia d'Actuació Preventiva i de Contingència enfront del Coronavirus-COVID-19 de l'Ajuntament d'Alaquàs, a fi de complementar i concretar l'acció preventiva ja en marxa des de la seua aprovació el 12 i el 14 de març de 2020, i fent ús de les facultats concedides per l'article 21. m de la Llei 7/85, de 2 d'abril, Reguladora de les Bases de Règim Local,

DISPOSA

1. Se suspèn l'atenció presencial a la ciutadania, per la qual cosa es tanca al públic l'Oficina d'Atenció Ciutadana.

Les relacions amb l'administració municipal es realitzaran utilitzant els canals telefònics-especialment 96 151 94 00- i els mitjans electrònics, mitjançant l'accés a la pàgina web municipal www.alaquas.org i a la seua electrònica <https://alaquas.sedelectronica.es/>.

Si no fóra possible l'atenció pels mitjans anteriors, es valorarà en cada cas la situació excepcional per si precisara l'atenció presencial, per a això es garantirà la presència en les oficines d'una persona adscrita al servei que realitzarà aquest tràmit en cas de resultar necessari.

A més, en l'adreça de correu electrònic oa@alaquas.org s'atendran sol·licituds d'informació, que podran ser derivades al departament corresponent.

Es recorda que el Decret d'Estat d'Alarma ordena la suspensió dels terminis administratius dels procediments no finalitzats a data 14 de març de 2020.

2. Suspensió del mercat ambulant dels dijous. Es permet l'estacionament en l'espai destinat al mercat ambulant.
3. Tancament del cementiri municipal. Només s'obrirà per a actes funeraris.
4. Les noces se celebraran a porta tancada, i accediran únicament els nuvis i els testimonis.
5. Precintat de les zones de jocs de tots els parcs i alberedes, pistes de petanca, pistes de patinatge, pista de monopati, pistes polivalents, així com les zones de picnic de tota la població.
6. Clausura de les pistes de barri.
7. Clausura de les Zones d'Espai Caní de la població.
8. Clausura dels Hortos Urbans municipals.
9. Tancament de les fonts de boca i ornamentals.
10. No es prestarà el servei de recollida d'esris del dimecres ni el servei de recollida porta a porta de cartó per a comerços.

Tot això amb efectes de hui 16/03/2020 i fins a una altra ordre que serà comunicada de la mateixa manera.

Apel·lem a la col·laboració, la responsabilitat i el seguiment més estricte de tota la ciutadania d'Alaquàs davant les mesures adoptades per les autoritats sanitàries. En els desplaçaments imprescindibles, gestions i activitats permeses, es respectarà en tot cas la distància social i altres mesures d'higiene recomanades per les autoritats sanitàries.

Alaquàs, a la data de la signatura al marge.
(Document signat electrònicament)

Antonio Saura Martín (1 de 1)

Alcalde de
Alaquàs
Data signatura: 16/03/2020
IP: 172.24.40.100



Codi d'Alaquàs: 46120. URL: https://alaquas.sedelectronica.es/ Verificació: https://alaquas.sedelectronica.es/ Document signat electrònicament a la pàgina web de l'Ajuntament d'Alaquàs (pàgina 1 de 2)

«Apel·lem a la col·laboració, la responsabilitat i el seguiment més estricte de tota la ciutadania d'Alaquàs davant les mesures adoptades per les autoritats sanitàries. En els desplaçaments imprescindibles, gestions i activitats permeses, es respectarà en tot cas la distància social i altres mesures d'higiene recomanades per les autoritats sanitàries», instava l'alcalde a la població.

Des del dia 12 de març, en la *Guia d'Actuació Preventiva i de Contingència enfront del Coronavirus*, ja s'establia el foment del teletreball, que va convertir-se en la modalitat oficial de treball en l'Ajuntament a partir del 16 de març, llevat dels serveis essencials, entre ells la Policia Local. La situació va començar a revertir-se el 12 de maig amb el pla de transició a l'anomenada «nova normalitat» i el 21 de maig es va començar a retornar a l'activitat presencial, amb la incorporació progressiva del funcionariat, encara que es manté el treball no presencial quan siga possible.

La impossibilitat de fer gestions presencials en el consistori, unida a la situació de minva de recursos econòmics de moltes famílies per no estar treballant o tindre el negoci tancat, va motivar que l'Ajuntament d'Alaquàs acordara el 20 de març ampliar el període voluntari de pagament dels tributs municipals fins al 30 d'abril i flexibilitzar l'abonament, a més del retorn de les taxes ja pagades sobre activitats que es varen suspendre com les culturals o esportives. Respecte a la taxa d'ocupació de terrasses amb cadires i taules, es va suspendre des del 14 de març, igual que la del mercat ambulant. Fruit de les mesures, el consistori va obrir 167 expedients de casos de persones que demanaven el fraccionament dels tributs. El 30 d'abril, amb l'ampliació de l'estat d'alarma, el consistori anuncia la suspensió del cobrament en període voluntari de l'Impost de Béns Immobles (IBI) fins al 30 de juny.

L'estat d'alarma i les restriccions de moviment canviaren en només unes hores el paisatge urbà del poble. Els carrers es varen buidar i el rebombori habitual dels espais públics d'Alaquàs varen tornar-se en una mena de municipi fantasma. Recórrer a peu alguna de les principals artèries del poble significava trobar-se amb un espai gris, sense comerços oberts, en silenci per la manca de cotxes circulant i amb tan sols alguna persona que passava o algun treballador o treballadora de serveis essencials fent la seua tasca. Només destacava un element: les banderes de la senyera de plàstic que havien quedat penjades per la suspensió de les falles. En la primera setmana, varen començar a aparèixer les mascaretes, algunes fetes en casa de forma molt rudimentària i altres confeccionades amb algun material de plàstic que permetera tapar el nas i la boca, donat que no es podien adquirir en cap lloc.



Els carrers es varen buidar. Fotografia: Loren González, AFA.

El silenci es trencava cada dia a les 20 hores quan la ciutadania responia a la crida en tot l'estat espanyol i eixia al balcó a aplaudir, de manera general i espontània, o a favor d'alguns dels sectors essencials. També els i les membres de la *Unió Musical d'Alaquàs* varen trencar el silenci en moltes ocasions tocant els seus instruments des de les finestres i terrasses. El dia 19 de març, cadascú des de sa casa, interpretaren *Paquito el xocolater* i *Amparito Roca*, responent a la crida de la *Federació de Bandes de Música de la Comunitat Valenciana* per celebrar Sant Josep. Segons les dades aportades per la *Unió Musical d'Alaquàs*, varen ser 35 les persones de la banda i la societat que tocaren eixe dia. I durant el confinament vàrem poder registrar altres exemples de persones que amenitzaven les llargues hores en casa. Un exemple va ser Miguel Garcia Bonet, qui prop dels 80 anys, oferia cada jornada dues sessions (a les 14 i a les 20 hores) amb la trompeta des de la seua terrassa del passatge Amadeu Aguilar Laborda amb un programa en consonància amb el dia (l'*Ave Maria* de Schubert per al diumenge de Resurrecció o *Madrecita* per al dia de la Mare), de vegades acompanyat de la seua filla Laura Garcia. També altres com Lute Fernández varen tocar, a demanda del veïnat, la melodia d'*Aniversari Feliç* des de la seua terrassa del Passatge 25 d'abril.



A la imatge veiem Miguel Garcia Bonet, en una de les sessions que feia cada dia a les 14 i a les 20 hores amb la seua trompeta i des de sa casa del Passatge Amadeo Aguilar. Fotografia: Miguel García Bonet.

La desaparició de la gent dels carrers va fer més patent la presència policial. No només perquè les patrulles eren un dels pocs vehicles que circulaven sinó perquè a Alaquàs es va imposar una forta vigilància policial del compliment de les imposicions de l'estat d'alarma. Els i les agents fent identificacions i els controls de Policia Nacional i Guàrdia Civil varen ser també una constant en les primeres setmanes del confinament, com així els missatges de l'alcalde, Toni Saura, i l'Ajuntament instant a complir les normes i alertant de sancions de 600 euros.

La Policia Local d'Alaquàs elevà un total de 495 propostes de sanció en els tres primers mesos d'estat d'alarma. Segons les dades aportades pel consistori, un 90% eren per incompliment de la prohibició de caminar pel carrer sense motiu justificat i un 5% es posaren per no respectar les distàncies de seguretat. El 5% restant es va tramitar en el procés de reobertura dels negocis per no

haver realitzat les desinfeccions preceptives o no portar mascaretes els seus responsables. Corresponia després a la Delegació del Govern acabar la tramitació i imposar o no la sanció econòmica. El cas més cridaner el varen protagonitzar dues dones, una mare de 59 anys i la seua filla de 20, que varen haver de ser detingudes per la Policia Nacional després de vulnerar sis i nou vegades el confinament, respectivament. Varen ser trobades per una patrulla assegudes en un banc a un parc (aquestes instal·lacions estaven clausurades i estava prohibit utilitzar-les), 20 minuts després d'haver fet la compra, tal com varen informar els mitjans de comunicació.

La baixada dràstica de persones en el carrer només tenia una excepció, les aglomeracions a les portes i en l'interior dels supermercats, especialment en les dues primeres setmanes de la pandèmia, per la sensació de pànic que es va generar en una part de la població, com abordarem més tard en un altre apartat. Però, en general, el silenci i l'absència imperaven en el poble, la qual cosa també podia provocar situacions d'inseguretat. D'ací que les administracions públiques comunicaren, en les primeres setmanes de confinament, missatges amb consells, especialment dirigits a la gent major, perquè no deixara entrar a cap estrany a les seues cases. El servei de *WhatsApp* municipal va anar traslladant eixes recomanacions.

Respecte a l'àmbit escolar, el Consell va ordenar la suspensió de l'activitat docent en tots els nivells educatius, des del 16 de març i de forma indefinida, el que va suposar tancar cinc escoles públiques d'educació infantil i primària (Vila d'Alaquàs, Ciutat de Cremona, Sanchis Almiñano, González Gallarza i Bonavista), dues escoles de primària i secundària concertades (Mare de Déu de l'Olivar i Mare Josefa Campos), dos instituts de secundària (l'IES Clara Campoamor i l'IES Faustí Barberà), una escoleta infantil municipal (l'Alqueria), l'escola de persones adultes Enric Valor, l'escola de música i el conservatori de la *Unió Musical d'Alaquàs* i totes les escoles infantils privades del poble. Això va comportar que es desenvoluparen, en les setmanes següents, diverses estratègies per continuar la formació digital, tal com es detallarà en altre treball.

L'alcalde d'Alaquàs, Toni Saura, va fer entre març i maig diverses comunicacions oficials d'importància de les que destaque dues: un vídeo i un missatge a les xiquetes i xiquets. El dia 28 de març, coincidint amb la primera pròrroga de l'estat d'alarma, Saura va dedicar la primera part del seu discurs, gravat en un vídeo en castellà i difós a través de les xarxes socials, a destacar el paper que ja estava jugant a eixes altures el voluntariat. L'alcalde va informar de diverses

iniciatives: la del grup que feia compres i gestions perquè la gent gran i depenent no eixira de casa (*Coronavirus amb Cor*), la de les dones que confeccionaven mascaretes, la de transportistes que oferien els seus vehicles per fer serveis, la de llauradors o industrials que tenien un tractor i l'oferien per desinfectar els carrers o la de gent que estava disposada a atendre un telèfon per a les persones que es trobaven soles. «No vos podeu imaginar com d'orgullós estic del meu poble», va dir l'alcalde. També va agrair el paper de les persones que treballaven en serveis essencials i el comportament de la ciutadania.

El dia 3 d'abril, Saura dirigia una carta a les xiquetes i xiquets perquè li prestaren ajuda «en un tema molt important». «Aquests dies hi ha un virus rondant pels nostres carrers i no sé molt bé com explicar-li-ho als nostres veïns i veïnes. Jo sé que vosaltres sabeu de què es tracta i teniu la clau per parar-ho. Per això, necessite que em digueu què feu vosaltres a les vostres cases durant aquests dies, perquè ens fan llavar tant les mans, què feu per passar el temps lliure i sobretot, què és el primer que fareu quan tot això acabe», va dir a la infantesa, alhora que l'animava a enviar per correu electrònic «dibuixos, cartells, poesies, rimes, contes».

Un mes després de decretar-se l'estat d'alarma i amb més de 18.500 persones que havien mort per coronavirus i 177.633 que estaven infectades en l'Estat espanyol, en la Comunitat Valenciana la xifra estava en 1.065 víctimes i 10.250 contagis. En eixe context, la Generalitat Valenciana va convocar una jornada de dol, que es va celebrar des del confinament el 19 d'abril. L'Ajuntament d'Alaquàs es va sumar posant les banderes de l'edifici consistorial a mitja asta i instant a veïns i veïnes a fer tres minuts de silenci des dels balcons a les 12 de migdia. Posteriorment, el 27 de maig varen començar els 10 dies de dol decretats pel Govern. En eixa jornada sí que es va poder fer una concentració a la porta de l'Ajuntament, mantenint distàncies de seguretat.

La necessitat d'aprovar modificacions pressupostàries per fer front a les noves despeses derivades de la pandèmia així com donar curs a altres temes municipals va provocar que l'activitat plenària i de comissions tornara a realitzar-se però de forma telemàtica, per primera vegada en la història. El dia 30 de març es va celebrar el primer ple municipal dels cinc que es varen realitzar en els tres primers mesos de la crisi. A Alaquàs, en eixe primer ple de la pandèmia es posava de manifest que la sessió es convocava així donat el Reial Decret 463/2020 de 14 de març que declarava l'estat d'alarma que suspenia «qualsevol activitat o establiment que segons el parer de l'autoritat competent puga suposar un risc de contagi» i tenint en compte que «l'article 17.1 de la Llei 40/2015 d'1 d'octubre de Règim



Concentració a la porta de l'Ajuntament (27 de maig). Fotografia: Ajuntament d'Alaquàs.

Jurídic del Sector Públic i la disposició addicional 2a.4 del Decret 220/2014 de 12 de desembre del Consell i atesa la Nota Informativa publicada pel Ministeri de Polítiques Territorials i Funció Pública, en què es contempla la possibilitat de celebrar sessions telemàtiques i davant la necessitat d'ultimar expedients». La del 30 de març va ser una sessió extraordinària i urgent que tenia 11 punts, entre ells, la dació de compte del pla pressupostari a mitjà termini 2021- 2023, la quarta pròrroga anual de la concessió de les parades del Mercat Municipal, l'aprovació d'un conveni entre l'Ajuntament i l'Institut Valencià de Finances, la donació de 50 pins pel Ministeri d'Agricultura, la designació d'integrants del Consell de les Dones, el conveni aprovat per la Junta Local de Seguretat entre el Ministeri de l'Interior i l'Ajuntament d'Alaquàs per a la incorporació dels cossos de Policia Local al «sistema de seguiment integral dels casos de violència de gènere», l'acceptació d'una obra regalada per l'artista local Carme Mateu i la personació en un procediment contra l'Ajuntament. Era el quart ple extraordinari de l'any.

Un dels recintes que es va veure afectat pel confinament i les restriccions de mobilitat va ser tota l'àrea d'horts urbans, situada en el Parc del Dijous, una

zona amb parcel·les d'horta adjudicades a particulars i col·lectius per cultivar productes d'autoconsum. El dia 20 d'abril es va alçar parcialment la restricció per tal d'evitar que es perdera la collita, i es va permetre als i les usuaris accedir a cada parcel·la per recollir, seguint un rígid protocol. La segona regulació va entrar en vigor el 2 de maig quan es va establir un sistema de parcel·les parells i imparells, els i les usuaris de les quals podien accedir també en dies parells i imparells, respectivament.

Igual que en els horts urbans es varen suavitzar les restriccions, des de finals del mes d'abril també el Govern va anar regulant l'eixida al carrer de diferents sectors de població sempre amb la imposició d'un metre i mig de distància amb altra gent. Així, les xiquetes i xiquets menors de 14 anys varen poder eixir al carrer a fer passejos de fins a una hora en un radi d'un quilòmetre des dels seus domicilis i acompanyats d'un adult a partir del dia 26 d'abril. Eixa jornada ha quedat enregistrada en la memòria de molta gent gran donat que, per primera vegada, des del 16 de març, va poder veure als seus nets i netes des de la finestra o el balcó. No es disposa de dades de quanta gent va eixir eixe dia al carrer a Alaquàs. No es registraren incidents destacables.



Els xiquets i les xiquetes menors de 14 anys varen poder eixir al carrer (26 d'abril). Fotografia: Loren González, AFA.

Respecte als esportistes, altre sector molt afectat pel confinament perquè hagué de paralitzar part de la seua activitat, varen haver d'esperar al dia 2 de maig quan, dins de les distintes franges horàries per a la població en general, varen tornar a fer activitat física en el carrer (*running* i bicicleta) sempre que no eixiren del terme municipal i de forma individual.

En eixa jornada del 2 de maig, va quedar establert que la gent fins a 70 anys podia eixir de 6 a 10 del matí i de 20 a 23 hores, mentre que els i les majors d'eixa edat tenien el seu espai de 10 a 12 hores i de 19 a 20 hores. La població menor tenia la franja de 12 a 19 hores. No es disposa de dades de quanta gent va eixir eixe dia al carrer a Alaquàs.

Una de les decisions més dures que hagué de prendre el moviment associatiu junt amb el consistori per totes les repercussions econòmiques, socials i lúdiques va ser la supressió de les Festes Majors 2020 i l'anul·lació definitiva de les Falles 2020. Després de diverses reunions i contactes, les dues decisions es varen anunciar el dia 10 de maig. Setmanes més tard, s'anunciaria també la suspensió de les festes del barri del Carme, que se celebren en juliol.

El dia 18 de maig va ser un punt d'inflexió en l'Horta perquè, una setmana després d'altres comarques valencianes (corresponents a 10 departaments de salut), els seus territoris passaven a la Fase 1 (en total avançaren els 14 departaments de salut restants), el que implicava tindre més mobilitat amb reunions de fins a 10 persones guardant distàncies de seguretat, reobrir els bars i cafeteries per atendre en les terrasses amb restriccions, visitar a familiars, assistir a llocs de culte amb un terç d'aforament o assistir a vetlatoris amb un màxim de 10 persones. Aquest últim aspecte és destacable donat que durant la Fase 0, les famílies no podien acompanyar en l'hospital als seus familiars afectats pel coronavirus i, si morien, només tres persones podien anar al cementeri a assistir al soterrament, que es feia sense cap cerimònia.

Dos dies més tard, el Govern imposava l'obligatorietat de portar mascareta a partir dels 6 anys en la via pública o en espais tancats o oberts d'ús públic, quan no es poguera mantindre la distància interpersonal de dos metres. Eixa normativa va configurar un paisatge urbà molt distint i nou perquè va aparéixer de forma generalitzada aquesta protecció en la indumentària de la gent.

A mesura que la presència de la ciutadania al carrer augmentava, també ho feien les campanyes de prevenció, amb consells, així com els gestos d'agraïment de les administracions locals, inclosa la d'Alaquàs. El 17 de maig, el consistori

llançava un vídeo promocional sobre el poble amb el missatge: «ja estem més prop de tornar a ser nosaltres». I el dia 23, la campanya «Gràcies» omplia els balcons de l'edifici consistorial i els *MUPIs* del nucli urbà per destacar la tasca desenvolupada per totes les persones que havien treballat durant l'estat d'alarma, de forma professional o en moviments de voluntariat, «pel benestar de la ciutadania».

A partir del dia 25 de maig, començaren a restablir-se de forma escalonada tots els serveis públics tancats en març, encara que amb cita prèvia i restriccions d'aforament, inclòs el Castell d'Alaquàs que reobria les seues grans portes i deixava veure el seu espectacular pati el dia 8 de juny.

L'entrada en la Fase 2 es va produir el dia 1 de juny i va ser una continuïtat d'anar ampliant aforament, serveis i activitats que es podien fer. Però amb l'objectiu de mantenir el màxim de tràmits en el nivell telemàtic, el consistori va posar a disposició de la ciutadania una aplicació pròpia per demanar cita prèvia en els distints serveis municipals, després d'haver tramitat 1.000 cites a través del web municipal des del 25 de maig. També l'aplicació municipal es plantejava molt útil per calcular els aforaments en recintes tancats.

El pas a la Fase 3 va ser dilluns 15 de juny la qual cosa va implicar reobrir els parcs, les pistes esportives de barri o les taules de pícnic del dijous, entre altres serveis encara pendents, i instal·lar-nos en l'anomenada nova normalitat.

LA CRISI SANITÀRIA

L'eix central del procés que va patir la població era sanitari, derivat del virus Covid-19, que es va convertir en pandèmia per la propagació mundial que es va produir. A Alaquàs, amb data 24 de juny de 2020, les estadístiques oficials de la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública confirmaren la mort d'un total de nou veïns i veïnes de la població en el propi municipi. Una xifra que pot ser major ja que hi ha constància de la defunció de persones del poble en altres ciutats per estar en residències com és el cas del centre de majors *Santa Elena* de Torrent.

La mort d'eixes persones va ser un doble drama per a les famílies perquè a la pèrdua havien d'afegir el fet de no poder acomiadar-les. Els protocols que per la pandèmia es varen imposar en eixe aspecte, varen ser molt durs. Quan la persona ingresava en un hospital o estava en la residència, quedava aïllada i no podia ser visitada per cap persona de la família i en el trasllat al cementeri només podien participar tres familiars.

Segons el visor de seguiment de la Covid-19 en la Comunitat Valenciana, posat en marxa per la conselleria en col·laboració amb l'Institut Cartogràfic Valencià, des de l'inici de la pandèmia s'han confirmat un total de 45 casos positius a Alaquàs amb tests fiables PCR (són les proves de reacció en cadena de la polimerasa amb transcriptasa inversa, que s'han usat a tot el món per saber si una persona ha sigut infectada per coronavirus). Aquest mateix portal indicava, en eixa última actualització, que la taxa de PCR positius era del 15,22, mentre que la taxa de mortalitat en la població era del 3,04 en eixos moments.



Visor de seguiment de la Covid-19.

Aquestes dades ens fan veure que durant més de tres mesos vàrem viure un greu problema sanitari, principalment. Per aquest motiu, les diferents administracions o organismes remeteren constantment diferents alertes, avisos i/o recomanacions per garantir la salut pública de la població. A continuació, a tall d'exemple, es detallaran alguns dels consells realitzats al llarg del dur confinament provocat per l'estat d'alarma que va decretar el Govern central per intentar mitigar els contagis.

El 3 d'abril, el personal del centre de salut integrat d'Alaquàs mostrava el seu agraïment a tota la ciutadania pel «comportament exemplar que estem tenint enfront de la situació provocada per la pandèmia de la Covid-19». Els sanitaris destacaven que els veïns havien acudit a les instal·lacions només en casos de vertadera necessitat, respectant els torns establits i el correcte ús dels telèfons d'assistència. Veïnes i veïns, així com el voluntariat, contribuïen a la protecció dels professionals aportant-los màscares i pantalles de protecció.

El 7 d'abril, les recomanacions sanitàries se centraren en la convivència amb persones de risc. Per a això remetien una sèrie de consells pràctics, com ara dormir en habitacions separades; no compartir tovalloles, coberts, gots; netejar diàriament les superfícies d'alt contacte com taules, suports, tiradors, interruptors, etc; llavar sovint roba, llençols i tovalloles; mantenir la distància de dos metres en caminar per casa. En cas que es presentara més de 38°C de febre i dificultat per respirar es recordava que calia trucar al telèfon 900300555. Mentre que si s'estava en quarantena s'aconsellava: «No trenques la quarantena abans del temps indicat. Cada eixida de casa és un reinici del comptador».

A mitjans d'abril, amb els pics de contagis molt elevats a Espanya i la Comunitat Valenciana, la Conselleria de Sanitat habilità una aplicació mòbil gratuïta i oficial (GVA Coronavirus) perquè la ciutadania poguera sol·licitar cita amb el centre de salut en cas de presentar símptomes clínics compatibles amb la infecció per la Covid-19, que va arribar a les veïnes i veïns d'Alaquàs a través del servei de *WhatsApp* municipal. S'havia de descarregar per poder realitzar un autotest. En el cas que resultara positiu, el pacient s'havia de quedar a casa, demanar cita prèvia a través de la citada aplicació perquè després un professional sanitari es posara en contacte en menys de 24 hores. «Si els teus símptomes són compatibles amb coronavirus seràs tractat com a cas positiu i s'iniciarà el corresponent seguiment», s'informava.

Cap a finals d'abril, en concret, el dia 24, des de l'Ajuntament es recordava el protocol del Ministeri de Sanitat en el cas d'eixir de casa per anar a comprar, acudir al metge o passejar a la mascota. Els principals consells eren llavar-se les mans, portar gel desinfectant, no usar el transport públic, emprar màscara si es tenia (en aquell temps hi havia desproveïment d'aquest producte), intentar pagar només amb targeta; si es tossia o esternudava, calia fer-ho en el colze, no a les mans o en l'aire; a més de respectar la distància social i de seguretat amb la gent.

Un mes després, quan Alaquàs estava a punt de passar a la Fase 1 -va entrar el 18 de maig- les administracions valencianes i estatals recomanaven com a norma bàsica i més eficaç la rentada regular de mans amb aigua i sabó. Respecte a l'ús dels guants era aconsellable usar-los en els comerços per a la compra de fruites i verdures, mentre que per eixir al carrer no feia falta el seu ús perquè podien ser un factor de contagi.

Mentre hi ha alguns estudis i investigacions que vinculen ja la contaminació amb el coronavirus o la seua incidència més greu en aquelles àrees amb més

pol·lució, l'Ajuntament just comunicava aquell 18 de maig, que havia instal·lat dos receptors per mesurar la qualitat de l'aire i les condicions climàtiques. Segons la informació municipal, aquestes instal·lacions permetran «controlar dades relatives al clima i a la contaminació atmosfèrica de manera contínua». Les dades es poden observar en la pantalla led exterior situada en l'edifici Olivar II i també en la pàgina web municipal.

LA CRISI SOCIAL

La crisi sanitària provocada pel coronavirus va derivar també en tota la Comunitat Valenciana en una crisi social i un augment de les necessitats d'atenció a la població més vulnerable tant en el sentit econòmic com psicològic o amb altres prestacions com l'atenció en el domicili, així com el suport des de l'altre costat del telèfon. La pandèmia, per tant, va posar a prova els equips tècnics de Benestar Social i Serveis Socials dels Ajuntaments. El creixement d'eixes necessitats va suposar, com a resposta, també un desplegament important de serveis públics municipals, que va ser notable en tota la comarca de l'Horta Sud, al igual que a Alaquàs.

Així, el departament de Benestar Social de l'Ajuntament d'Alaquàs, amb més de 35 professionals de l'àrea que atendien diàriament a la població en risc del poble, des que es va iniciar l'estat d'alarma i fins al passat 12 de juny, va haver de realitzar més de 6.500 intervencions i/o atencions tant a col·lectius d'infància com a majors, persones amb diversitat funcional o amb problemes de salut mental. Fins i tot varen haver d'atendre a cinc persones sense sostre. Foren intervencions realitzades a través de mitjans telemàtics, videoconferències o telèfon, quan s'estava en ple confinament i a través de la presència física quan es va poder en Fases 1 i 2.

Amb l'objectiu de poder atendre a tots els veïns i les veïnes que en eixos moments estaven travessant una situació de greu emergència, van ser habilitades tres vies de comunicació directes amb el departament de Benestar Social: 666 536 670, 96 151 64 01 i al correu serveissocials@alaquas.org. El servei, fins al 12 de juny, va realitzar 1.865 atencions telefòniques en les quals se sol·licitava informació sobre ajudes econòmiques. Les peticions d'informació es realitzaven mitjançant telèfon, *WhatsApp* i correu electrònic.

Davant l'agreujament de la situació, el ple de l'Ajuntament va haver de realitzar una modificació de crèdits a l'abril per duplicar la partida destinada a atendre

les necessitats dels col·lectius més vulnerables fins a la xifra de 400.000 euros. I és que, des de l'inici del confinament, el 14 de març, fins al 30 de maig, el consistori va atorgar 301 ajudes per una quantitat de 125.789,05 euros (concretament, al mes de març, foren ateses 127 sol·licituds amb una import de 37.023,95 euros; pel que fa a l'abril, s'atengueren 104 sol·licituds d'ajuda econòmica d'emergència, destinant un total de 60.559 euros).

De la mateixa manera, cal afegir que varen ser destinats 7.000 euros a *Càritas* per desenvolupar el pla de repartiment de vals de compra en *Consum*, sistema que durant la pandèmia va substituir a l'antic economat. I en juny, el ple va acordar liquidar el compte d'Alaquàs Solidària (establert en la crisi de 2008) i subvencionar amb 8.500 euros a *Càritas*, per a eixe programa, que es desenvolupava amb el suport del moviment de voluntariat *Coronavirus amb Cor*.

Quant a l'atenció a les persones majors i depenents, el confinament va provocar un augment important de la necessitat d'ajuda en les pròpies vivendes. Més enllà de les persones o famílies que disposaven de ciudadores privades (i que hagueren de confinar-se amb els i les majors), els serveis d'ajuda a domicili (SAD) prestats pel consistori des del 14 de març i durant els tres primers mesos de pandèmia varen ser un total de 146 casos, sent el desglossament el següent: 45 casos al març; 49 a l'abril; i 52 al maig. Alguns dels casos atesos procedien del centre de dia de persones majors, que hagué de tancar; uns altres d'urgències de persones que residint soles necessitaven suport per a la higiene personal, les compres o per a la seua alimentació, segons les dades facilitades per Serveis Socials.

Per tal de controlar la situació de la gent gran o dependent, durant l'estat d'alarma en la Fase 0 i la Fase 1, es varen realitzar un total de 1.690 telefonades d'acompanyament a persones que viuen soles o en parella sent els dos majors. Gràcies a aquest servei es va poder donar resposta a 104 demandes d'acompanyament, compres d'aliments i necessitats de medicaments en farmàcies. També es va poder derivar al moviment de voluntariat *Coronavirus amb cor* aquells casos en els quals es requeria de suport que el grup podia proporcionar.

A les 30 persones usuàries del centre de dia de persones majors se'ls va realitzar una telefonada setmanalment i, a partir de la Fase 1 -es va entrar en la mateixa el 18 de maig-, se'ls va proporcionar la possibilitat de realitzar atencions en el domicili per a suport a la família, es van preparar materials i

vídeos adaptats als diferents casos que s'atenen, per a la realització de tasques de fisioteràpia, atenció cognitiva, activitats de suport... Així mateix va haver-hi visites periòdiques del personal tècnic en els casos en els quals es va acceptar per part de les famílies.

Quant al suport a la infància i l'adolescència més vulnerable, Serveis Socials va dur a terme un total de 2.385 intervencions per part de les i els diferents professionals. Les atencions es realitzaven de manera telemàtica, en la Fase 0 quan no es podia eixir de casa, a través de videoconferència, trucada telefònica o *Skype*, entre altres. Ja en les Fases 2 i 3 es van poder fer de manera presencial: atencions domiciliàries, acompanyaments pel carrer, eixides de xiquets i xiquetes a espais oberts, atencions en despatxos en xicotets grups. També cal destacar el suport acadèmic a 163 xiquets, xiquetes i adolescents donant-los trasllat dels materials per a realització de les tasques escolars en els casos d'alumnat que no disposava de mitjans tècnics per accedir a les plataformes establides pel sistema escolar de la Conselleria d'Educació, portant les tasques als domicilis i arreplegant les mateixes, així com realitzant suport i reforç escolar mitjançant vídeotrucades a l'alumnat que el necessitava, en coordinació amb els centres escolars.

A més a més, es varen realitzar 432 intervencions en el programa d'atenció a persones amb diversitat funcional. Setmanalment es feien eixides dels domicilis en els casos en els quals per les seues característiques era necessària; es varen realitzar entrevistes amb elles i ells al carrer, en els habitatges de les persones, i es va fer un treball de contenció de situacions i de suport a les famílies de forma telemàtica i/o presencial, segons la necessitat.

Cinc persones sense llar també van ser ateses. Amb motiu de l'estat d'alarma es va habilitar en el poliesportiu el Terç un espai per a aquelles persones que no disposaven de residència i que es trobaven als carrers. Se'ls va proporcionar un sostre, alimentació i higiene. En tots els casos se'ls va tramitar un allotjament alternatiu de la Generalitat Valenciana, per la qual cosa en finalitzar la Fase 1 aquestes cinc persones es trobaven situades en instal·lacions adequades a les seues necessitats i amb un itinerari possible d'atenció personal.

Finalment, cal destacar que l'Ajuntament va realitzar, del 12 al 19 de maig, una enquesta ciutadana per conèixer com van viure els veïns i veïnes l'estat d'alarma i de quina forma van influir les mesures decretades pel Govern central en la seua vida quotidiana. L'objectiu principal d'aquesta acció era conèixer quines foren les

seues necessitats per tal de poder elaborar un pla de futur que permetia adaptar les accions i els recursos municipals a la nova realitat. A través d'un equip de treball municipal, es varen fer un total de 1.700 entrevistes telefòniques. És tractava d'un sondeig totalment voluntari i anònim on finalment participaren 2.306 veïnes i veïns.

LES PROTECCIONS

Si hi ha alguna imatge que pot valdre per visualitzar la crisi sanitària del coronavirus és la de la població tapant-se la boca i el nas amb mascaretes, l'ús de les quals es va fer obligatori per part del Govern en la desescalada quan no es podia respectar la distància social de 1,5 metres. Aquest tipus de proteccions, així com les pantalles de plàstic, han jugat un paper primordial per combatre la pandèmia. El desproveïment absolut d'elements de proteccions individuals, les denominades EPI, en les primeres setmanes de la crisi, va provocar una reacció en cadena de solidaritat que va portar a centenars de dones tota la comarca de l'Horta a posar-se a cosir màscares per enviar-les als centres de salut i hospitals.



Moltes dones de la comarca es posaren a cosir mascaretes. Fotografia: Ajuntament d'Alaquàs.

A Alaquàs, unes 50 dones voluntàries van confeccionar des de les seues cases un total de 15.000 màscares de tela d'ús no sanitari per fer-les arribar al personal del centre de salut, residències, supermercats, farmàcies i comerços de caràcter essencial de la població. Es van posar a la feina en la primera setmana de l'estat d'alarma, gràcies a una acció coordinada per les regidories d'Igualtat, Sanitat i Cooperació, en coordinació amb l'ambulatori. El 30 de març ja havien elaborat i repartit al voltant de 1.500. Els elements de protecció, que serveixen per evitar la propagació del virus, van ser confeccionats segons les pautes indicades per les autoritats sanitàries i es van poder elaborar en cadena gràcies a les donacions de materials de comerços del municipi i de València, així com de particulars,

que van fer arribar teles, gomes i agulles. Així mateix l'Ajuntament va assumir la gestió de l'esterilització perquè, una vegada confeccionades, les mascaretes se sotmeteren a un procés d'higienització en una tintoreria del poble, que les preparava i empaquetava.

Les màscares de tela cosides pel grup també van arribar a la població infantil d'entre 3 i 12 anys, a través del personal de l'empresa pública ALEM. Així, l'Ajuntament va repartir 4.000 unitats en dos lliuraments a les xiquetes i xiquets tant empadronats com escolaritzats, juntament amb una carta de l'alcalde Toni Saura en la qual els animava a usar-les cada vegada que eixien al carrer.

A través de la Delegació del Govern van arribar 6.000 màscares més a Alaquàs, que es van repartir entre els dies 14 i 15 d'abril, en les parades finals de les línies d'autobús que travessen el poble, ja que l'objectiu era que les proteccions arribaren als treballadors i treballadores que es desplacen en transport públic, amb la intenció d'ajudar al fet que es compliren les mesures de prevenció de contagis.

Una altra quantitat de material molt important va arribar des de la Mancomunitat de l'Horta Sud, que va coordinar la compra d'un total de 350.000 màscares llavables i reutilitzables per als Ajuntaments de la comarca, en un moment en què l'accés al material era complicat de manera individual, a més de més costós. L'entitat intermunicipal va encarregar la seua fabricació a dues empreses de la veïna Torrent. D'aquest paquet de material, a Alaquàs li van correspondre 30.364 unitats. El portaveu del PP en aquesta entitat és l'alaquaser Rubén Molina, que va voler subratllar en aquell moment la «important labor de coordinació» de la Mancomunitat per poder oferir màscares a tots els habitants de la comarca evitant, assenyala, «duplicitats i conjuminant esforços de totes les alcaldies».

Des de la Diputació de València, que també va adquirir 30.000 màscares per a tots els municipis de l'Horta, es varen distribuir 900 unitats a Alaquàs. Va ser una altra de les administracions que va contribuir a la dotació de material perquè les proteccions arribaren a tota la població, a més dels sanitaris i serveis essencials.

El 26 d'abril, quan l'ús de les màscares s'anava estenent, l'Ajuntament va llançar una informació d'interés amb una explicació dels diferents tipus de màscares que existien en el mercat (autofiltrants d'un sol ús FFP1, FFP2, FFP3...; reutilitzables i llavables; quirúrgiques i casolanes; o industrials) i quina era la protecció que

oferia cadascuna d'elles davant la Covid-19, segons les pautes marcades pel Ministeri de Sanitat.

I una altra de les proteccions que s'ha utilitzat al llarg de la crisi és la visera elaborada en impressora 3D. El model va ser creat en un moment donat per la comunitat *Maker* de València en coordinació amb la resta de fabricants a nivell nacional, consistint en un suport i una pantalla de plàstic, i va circular per les xarxes. En aquest cas, diversos veïns del municipi les van confeccionar en coordinació amb l'Ajuntament d'Alaquàs per a la població amb més risc d'exposició i serveis essencials: personal sanitari del Centre de Salut, Policia Local, residències, farmàcies, supermercats i empreses de neteja local. També les van fer arribar a alguns hospitals. Per a l'elaboració de cadascuna de les viseres es dedicava una mitjana de temps d'1 hora i 40 minuts.

LA VIOLÈNCIA MASCLISTA DURANT EL CONFINAMENT

Des de l'inici del confinament, una de les principals preocupacions del moviment feminista i de les administracions públiques va ser la violència masclista perquè la reclusió en els habitatges obligava les dones a estar tancades amb els seus agressors durant diverses setmanes sense la possibilitat d'eixir de casa.

Així, durant l'estat d'alarma, segons les dades de la Policia Local i Serveis Socials, es van comunicar 12 nous casos de violència masclista a Alaquàs, cinc dels quals van derivar en una ordre d'allunyament per al maltractador mentre que en els altres 7 no es va dictar ordre de protecció o la dona no va voler seguir amb el tràmit.

En aquest mateix espai de temps es van registrar dos trencaments de condemna amb el consentiment de les víctimes. Una d'elles va retirar la denúncia *in situ* i va continuar convivint amb l'agressor. A més, es va tenir coneixement d'altres set situacions conflictives amb les exparelles en les quals la dona va expressar una situació real de perill, encara que en només dos d'elles va haver d'intervenir la policia.

Així mateix la Policia Local i la Policia Nacional van continuar amb el seguiment a 66 dones maltractades que tenien o no una ordre de protecció. El contacte va ser realitzat per via telefònica a demanda de les víctimes i amb una periodicitat setmanal o quinzenal, o amb la freqüència que elles van demanar.

Després de posar en marxa el protocol municipal «VG Covid 19» d'actuació en l'estat d'alarma per a l'atenció de les dones en situació de violència, des del consistori es van realitzar un total de 717 atencions tant de manera telemàtica com presencial, des de l'11 de maig, en funció de les preferències de cadascuna. D'eixe total, 612 van ser atencions socials i 105 psicològiques. Entre els serveis realitzats, es remetia per correu electrònic a cadascuna de les usuàries amb tota la informació que el Govern anava redactant amb orientacions per a les dones maltractades, se'ls tramitaven ajudes d'emergència social, a més d'exercir com a intermediaris del SEPE per agilitzar la tramitació de les prestacions quan fóra necessari. De manera general, es van atendre totes les demandes de les usuàries amb telèfon directe al servei.

Gràcies al pla municipal es van detectar algunes necessitats de mitjans tecnològics perquè les filles i fills d'aquestes dones feren les seues tasques educatives. Des de la Conselleria d'Educació es va facilitar a algunes persones tauletes electròniques mentre que des de l'Ajuntament, a través dels educadors socials, es va intervenir per facilitar material d'estudi i per als deures dels alumnes afectats.

LA NECESSITAT CONSTANT DE DESINFECCIÓ

La desinfecció dels carrers, espais i edificis públics va esdevenir una activitat essencial durant la crisi sanitària provocada per la pandèmia del coronavirus. Unes desinfeccions que es van realitzar amb sistemes que fins a aquesta crisi no s'empraven en la neteja diària.

Fins a mitjans de juny i des que es va iniciar la pandèmia, a Alaquàs es van realitzar un centenar de jornades de neteja. En algunes de les jornades es va considerar necessària la presència de fins a tres equips operatius. Les desinfeccions es van dur a terme amb aigua i una xicoteta dissolució de lleixiu, en una proporció de seguretat per al seu ús en zona residencial i baix les indicacions de les autoritats competents. A més, a l'interior dels edificis públics es va reforçar la neteja i desinfecció de totes les dependències segons el seu ús, per garantir la seguretat de les treballadores i treballadors així com de les veïnes i veïns que havien de visitar-les.

Un dels equips de neteja amb un sistema d'hidropresió va ser proporcionat per la *Societat d'Agricultors de la Vega* (SAV), que és l'empresa concessionària en les tasques de neteja municipal. Els altres dos equips van ser posats en marxa



La desinfecció dels carrers va esdevenir una activitat essencial. Fotografia: Ajuntament d'Alaquàs.

amb recursos propis del departament de Serveis Urbans, que van utilitzar un altre sistema d'hidropresió i una cuba amb llança i desinfecció frontal. En alguns dies es van arribar a mobilitzar fins a 10 persones dedicades exclusivament a aquestes tasques. La *Unitat Militar d'Emergències* (UME) també va recolzar amb col·laboracions puntuals, mentre que va destacar a la fi de març una acció de desinfecció d'un tractor propietat de l'empresari Juan Pérez. Aquest veí i altres agricultors també es van posar en contacte amb l'Ajuntament per fer més tasques de neteja, però un protocol de la conselleria va limitar aquestes col·laboracions puntuals, encara que en altres municipis de l'Horta sí que es realitzaven.

L'Ajuntament d'Alaquàs va dissenyar un procediment de desinfecció a causa de la crisi que es va anar adaptant segons les necessitats i el pas de les diferents fases de la desescalada. Durant les setmanes més restrictives del confinament, les desinfeccions es van realitzar pràcticament de manera diària en els punts de màxima afluència: residències, centre de salut, edificis de dependències municipals, jutjat i accessos a tots els comerços que es trobaven oberts, segons les indicacions de les autoritats sanitàries. També es va reforçar la neteja dels contenidors.

A mesura que s'avançava de fase, el protocol de desinfeccions va incorporar altres zones, com l'accés a parcs, parades d'autobús, carrils bici i zones asfaltades d'alberedes, i fins i tot aigüaleig de carrers de manera rotativa, actuant amb una periodicitat setmanal als carrers de cada barri.

La UME va actuar, principalment, en la desinfecció de residències, parades d'autobús i entrades d'edificis municipals. Els efectius municipals destinats a les tasques de desinfecció van acudir a més a una sessió formativa amb la pròpia Unitat d'Emergències, amb la finalitat d'adquirir nous coneixements sobre els protocols a establir en les tasques de neteja.

Amb la reobertura dels parcs infantils per a les xiquetes i xiquets en la Fase 3, els equips van desinfectar els jocs infantils i també van actuar en les pistes esportives de cada barri. Ja en la normalitat, amb la posada en marxa del mercat ambulant amb 108 parades en un nou espai al carrer Lanjarón, es va procedir a desinfectar tot l'àmbit abans de l'obertura cada dijous i una vegada que s'acabava per donar una major seguretat a les clientes i clients que s'acostaven a comprar.

A més de la neteja pròpiament dita, l'Ajuntament també va prendre altres iniciatives per frenar l'expansió de la Covid-19. Així, per exemple, des del 29 de març, es va informar les veïnes i veïns que, com a mesura preventiva, a partir d'eixa nit les tapes dels contenidors de fem genèric (contenedor verd) estarien obertes. Aquesta acció va fer que cap resident i el personal de neteja hagueren d'obrir-les, amb el que es va reduir el corresponent risc de contagi que comportava alçar-les. Així mateix s'incidia en la importància de seguir reciclant el paper i el cartó, el vidre i els envasos en els seus corresponents contenidors.

Ja amb l'arribada de la calor i les temperatures més elevades, a partir de la nit de l'11 de maig, l'Ajuntament va tancar les tapes dels contenidors de fem no seleccionat per evitar així les males olors i altres riscos que pogueren produir-se. De la mateixa forma es reclamava que es continuara amb el reciclatge d'envasos per facilitar el treball en les plantes de residus, i s'insistia a la població perquè no deixara abandonats guants i màscares en la via pública, ja que aquesta actitud incívica posava en risc a altres ciutadans i, especialment, als serveis de neteja i desinfecció.

Dins de les campanyes informatives, en aquest apartat de neteja, el consistori també va difondre un vídeo explicatiu (<https://youtu.be/3357kuxkuyy>) sobre com s'havien de gestionar els residus domèstics durant la crisi del coronavirus.

En el vídeo es recomanava que si es tenia a casa algun malalt de la Covid-19, tots els residus d'aquesta persona havien de ser dipositats en una única bossa de plàstic, que s'havia de dipositar en el contenidor verd, on també calia tirar els guants i màscares de persones no infectades. Igualment es recordava que «el residu que millor es tracta és aquell que no produïm».

Una altra informació d'interès per a la població va ser la reactivació del servei de recollida d'estris en la via pública des del 6 de maig coincidint amb la reobertura dels ecoparcs fixos de l'*Entitat Metropolitana per al Tractament de Residus* (EMTRE), que es va produir dos dies abans, el 4 de maig. Des del 14 de març, s'havia suspès aquest servei i a partir de llavors, la ciutadania ja va poder depositar al carrer els estris que volien retirar cada dimecres a partir de les 20 hores, que es quan es feia el servei.

EL VOLUNTARIAT

La pandèmia va generar dos grans moviments de voluntariat a Alaquàs des de la primera setmana del confinament: *Coronavirus amb Cor* i les diverses iniciatives per elaborar proteccions (analitzades en altre apartat d'aquest estudi). *Coronavirus amb Cor*, impulsat pel col·lectiu *Alaquàs Debat*, va començar com un grup per fer compres i gestions a la gent gran i depenent del poble, que no havia d'eixir al carrer.

En aquesta activitat, va fer prop de 800 compres i gestions. Durant la crisi, el grup va créixer fins a les 85 persones voluntàries i va evolucionar per prestar suport a *Càritas*, *Creu Roja* i als Serveis Socials de l'Ajuntament d'Alaquàs en el servei alimentari a les famílies sense recursos (en un altre treball més endavant es detallarà la seua acció) de tal manera que es va fer el repartiment de 2.000 lots d'aliments fins al dia 19 de juny i de vals de compra per adquirir productes de primera necessitat en *Consum* per valor de més de 25.000 euros.

En les últimes setmanes, *Coronavirus amb Cor* estava desenvolupant un projecte de formació en cuina d'estiu i productes de proximitat impulsat per *Alaquàs Debat* i el *Cullerot* consistent en el repartiment dels ingredients i les receptes.

També el voluntariat va participar en la iniciativa «Alaquàs t'escolta» posada en marxa per l'Ajuntament d'Alaquàs a través del departament de Benestar Social que va realitzar des del passat 24 de març un total de 1.600 telefonades a persones amb necessitat de conversar i amb dubtes sorgits arran de la situació



Voluntària. Fotografia: Loren González, AFA.

provocada per la pandèmia. La iniciativa va finalitzar el divendres 29 de maig. Les persones que varen participar són: Adrià Hernández, Eva Alabau, Juan Medina, Rosalía Santolaria, María del Carmen Márquez (Pamel), Manuel Atanet, Nuria Tárrega i la mateixa Elena Solís.

ACTIVITAT ECONÒMICA DURANT LA PANDÈMIA

La crisi del coronavirus va impactar, de forma molt directa, en l'activitat econòmica local, no només pel tancament de comerços i empreses decretat pel Govern en un moment donat de la pandèmia, sinó també per les diverses situacions que es varen donar. Encara que més endavant hi ha un estudi específic del comerç, caldria repassar alguns dels fets i aportar alguns testimonis.

En les primeres setmanes, les botigues d'alimentació del poble i el Mercat Municipal jugaren un paper fonamental a l'hora d'abastir a la gent, donat que eren

llocs sanitàriament més segurs que els supermercats, per les aglomeracions que enregistraven.

Lola Sáez Giménez té lloc de venda de llegums i espècies en el Mercat Municipal d'Alaquàs, on ven des de fa 25 anys. El seu home també ven en el Mercat d'Alaia i la seua filla s'ha incorporat a l'activitat a Alaquàs en la venda d'olives i salaons. «A mi el decret d'estat d'alarma em va pillar amb una bronquitis molt forta i, per tant, passarem molta por. Encara que es va descartar que fora el virus, una infermera de la família ens advertia que no m'arriscara i jo mateixa li deia als meus pares i sogres que no eixiren al carrer. Jo mateixa vaig fer les mascaretes per a la meua filla i el meu home. Quan 15 dies després vaig retornar a l'activitat, vaig canviar de lloc a un més protegit i m'he sentit segura en eixe aspecte», explica. Respecte a la clientela, «costava una mica al principi que la gent guardara les distàncies però no perquè no volguera sinó perquè no estàvem acostumats al que ens havia vingut damunt». «Ens cridava l'atenció i ens preocupava que alguna gent gran vinguera tots els dies a comprar en plena pandèmia. Els demanàvem que adquiriren més quantitat per a no eixir cada dia», recorda. Respecte als resultats de la crisi en el Mercat, creu que la situació de confinament i de teletreball ha afavorit molt perquè, en general, les set parades han guanyat en clientela nova que s'ha mantingut.

Respecte dels supermercats, després de les grans concentracions de gent en les primeres dues setmanes del confinament, superfícies com *Consum* i *Mercadona* es varen veure en l'obligació d'establir rígids protocols d'entrada, distàncies i aforaments, i posar pantalles protectores en els caixers, així com equipar al seu personal amb EPI quan en varen poder aconseguir i limitar les unitats de venda de cada producte. Encara que no hi hagué mai un desabastiment real de productes en els supermercats, les excessives compres de la gent de certs productes, seguint la tònica de tot l'estat espanyol, provocaren faltes de paper higiènic i productes desinfectants com el lleixiu.

El primer decret que establia els comerços essencials i els que havien de tancar va provocar que empreses i negocis s'acolliren a la fórmula de l'*Expedient de Regulació Temporal d'Ocupació* (ERTO) encara que no disposem de dades comarcals ni tampoc locals. També les persones que treballaven en règim d'autònom tingueren una prestació. I el dia 30 de març, el Govern d'Espanya va establir un període de 15 dies de tancament de moltes altres activitats d'àmbit industrial amb el sistema de permís remunerat recuperable.

El dia 8 d'abril, l'Ajuntament d'Alaquàs va informar de la convocatòria estatal d'ajudes a les persones autònomes, i un mes després, el consistori aprovava el seu propi pla de reactivació econòmica amb diverses mesures per als negocis. Finalment en juny, la institució local anunciaria un pla global post Covid-19 dotat amb 1,8 milions d'euros.

El pas a la Fase 1 el dia 18 de maig va implicar la possibilitat de reobrir bars, restaurants i cafeteries amb atenció exclusiva en la terrassa, seguint un protocol de desinfecció prèvia dels locals i després de cada servei.

Una de les imposicions més importants era la distància de seguretat sanitària, la qual cosa va provocar que els negocis d'hostaleria necessitaren més espai en les terrasses. El ple municipal va aprovar el dia 7 de maig una nova regulació d'aquesta ocupació de l'espai públic en la qual, a més, se suprimia la taxa que han de pagar els establiments. Segons les dades municipals, un total de 107 negocis s'acolliren a l'ampliació de les terrasses.

Rosa Cantos, propietària del restaurant *La Rosa* i vicepresidenta de l'associació d'hostaleria *AHORA*, reconeix el shock que va patir quan el Govern va ordenar tancar els establiments del seu sector el divendres 13 de març. «Jo creia que era mentida, que no podíem arribar a eixe nivell. I alhora pensava que el que passava havia de ser molt gros. L'endemà, quan em vaig alçar, vaig vore que la gent seguia en el carrer i que la resta de botigues estaven obertes i encara em vaig afonar més. Vaig parlar amb Sebastian Romero, de *la Sequieta*, i ell estava amb la mateixa sensació, la sensació que ens havien pres el pèl», conta. En els primers 15 dies, Cantos i els seus companys varen ser conscients de la realitat a mesura que avançava la pandèmia. No obstant això, els recorda amb molta preocupació pel seu negoci i la seua família. «El negoci pel qual havia lluitat tota la meua vida, què anava a passar amb ell? Podria alimentar als meus fills?», es preguntava. Rosa Cantos afirma que la participació en el moviment de voluntariat *Coronavirus amb Cor* va ser una «alliberació i una via d'eixida» que evitava que estiguera pegant-li voltes al cap, «una ajuda a canviar de xip». Recorda que, en un moment donat, un membre del Govern va arribar a dir en televisió que tal vegada l'hostaleria no reobriria fins a Nadal i això la va animar a reinventar-se i servir menjars a domicili. A la seua carta de plats mediterranis va incorporar també pizzes. A més, indica que després dels primers moments de desconcert, el grup de *WhatsApp* d'*AHORA* va estar 20 dies en silenci perquè «la gent no sabia què dir». Una vegada varen poder preparar la reobertura, la primera setmana «la neteja es va convertir en una obsessió» tant per als

responsables dels negocis com per a la clientela. Després, el protocol de neteja s'ha automatitzat i es fa amb naturalitat. A l'hora d'ampliar les terrasses, Cantos considera que la tramitació que varen fer la Policia Local i l'Ajuntament va ser en temps rècord, el que va ajudar molt i més del 90% varen poder comptar amb més espai. La necessitat de tindre més informació va fer que els establiments associats a *AHORA* passaren de 14 a més de 40. «La resposta de la clientela va ser una pujada d'ànim que ens ha permés tirar endavant. Encara que setmanes després estem amb un 25% menys de gent pel teletreball o perquè les famílies han marxat abans als xalets, hem de buscar la forma de perdre el menys diners possibles», valora.

La reobertura del comerç completament, primer amb cita prèvia i aforament limitat i posteriorment amb més flexibilitat, va estar acompanyada de diverses mesures municipals per donar un impuls a les compres en el poble: la creació d'un portal del comerç i el llançament de dues campanyes.

El comerç s'enfronta a un gran repte de futur però la presidenta de l'associació de comerciants *CAdA*, Flori Martínez, considera que la tendència de tornar a mirar a l'economia local i de proximitat que s'hi ha produït en la pandèmia es va a mantenir per part de la societat. «Dependrà molt de cada persona i el treball que dedique al seu establiment però ara cal destinar una hora o dues més que abans entre les desinfeccions i els serveis que donem en les xarxes socials o per *WhatsApp*», valora. Durant la pandèmia, el xicotet comerç s'ha reinventat i ha pegat el bot a les noves tecnologies de forma automàtica. «Hem demostrat que estem preparats i l'Ajuntament també va a ser un suport en eixa matèria de transformació digital. A més, tenim a les dues federacions valencianes de comerç que també han estat fent una formació importantíssima post-Covid. Qui vulga de veres tirar endavant va a poder fer-ho. De moment no hi ha cap comerç que no haja tornat a apujar la persiana. En *CAdA* hem augmentat el nombre d'establiments associats. Cal entendre que els xicotets, si ens unim, som molt grans», conclou.

L'última activitat econòmica en restablir-se va ser el mercat ambulant de cada dijous. Retornà el dia 11 de juny en una nova ubicació provisional, el carrer Lanjarón, per tal de garantir també les mesures de distanciament social. Un total de 108 parades tornaren a eixir al carrer en eixa jornada.

Frutos Sanz Antón és un dels venedors del mercat ambulant d'Alaquàs. Va començar amb 17 anys quan encara estava en el carrer Benlliure. Posteriorment

va canviar d'activitat i des de fa 21 anys té una parada a Alaquàs de roba de dona. També participa cada setmana en mercats ambulants com els d'Aldaia o Puçol.

Sanz explica que, quan es va decretar l'estat d'alarma i la suspensió de les activitats econòmiques, més enllà de la preocupació pel mateix virus, va tindre «molta por i sentiments molt forts». Havia fet una important inversió en roba de temporada i en alguns estocs de roba d'hivern i de sobte veia que ho anava a perdre tot. «Pensava: 'què vaig a fer amb tot açò?' Les coses ja no estaven bé en el sector i el confinament va suposar molta preocupació perquè tres mesos sense poder vendre suposava que els diners invertits ja no podria recuperar-los sinó que hauria de saldar eixa roba l'any que ve. Tinc companys que han agafat depressió», reconeix.

El professional va estar en contacte de forma permanent amb la regidora de Comerç d'Alaquàs, Sandra Conde, a la qual va passar informació de l'associació de venedors de València perquè sabera els protocols que s'estaven plantejant de cara a la reobertura. «Ella em mantenia informat i em donava ànims. Jo li vaig demanar una ajuda municipal al sector perquè amb 670 euros de prestació mensual no pots assumir les despeses que tens», revela.



Mercat ambulant (11 de juny, 2020). Fotografia: Ajuntament d'Alaquàs.

Frutos Sanz considera que el canvi d'ubicació va ser correcte donades les circumstàncies i que la decisió de l'Ajuntament de suprimir la taxa d'ocupació de via pública per sis mesos és un alleugeriment. «Fins que troben la vacuna, estarem en la mateixa ubicació», augura. I respecte de la reacció de la clientela durant la reobertura, considera que «molta gent encara té por i un 25% no ha eixit de casa».

LA CULTURA EN LA PANDÈMIA

El tancament dels equipaments culturals, musicals i esportius, entre altres, provocat per la pandèmia, va comportar que l'Ajuntament, igual que altres institucions, desplegaran una àmplia oferta d'activitats a través de les xarxes socials que va fer més suportable el dur confinament a les cases. A través del web municipal i durant 71 dies, del 21 de març al 31 de maig, es van programar un total de 493 propostes musicals, teatrals, educatives, esportives, d'oci, així com visites guiades al Castell sense moure's de la butaca. Gràcies a totes les aportacions, el canal de *YouTube* de l'Ajuntament va obtenir 58.000 visualitzacions i 2.000 hores de reproducció.

Com a exemples, el 21 de març, Dia Mundial de la Poesia declarat per la Unesco i primer dia de la posada en funcionament d'aquesta cultura a través de les xarxes, per exemple, es convidava a les veïnes i veïns a seguir uns recitals de poesia amb versos de Vicent Andrés Estellés o Miguel Hernández a través del canal de *YouTube* de la Biblioteca Valenciana. Es podia visitar el monumental Castell sense eixir de casa o veure «Hotel MonSignor», una representació teatral de la mà de l'*Escola Municipal de Teatre «Juan Alabau»*.

El 21 d'abril, amb motiu del 102 aniversari de la Declaració del Castell d'Alaquàs com a Monument Històric Artístic Nacional (1918-2020), l'Ajuntament va compartir un vídeo amb un breu resum que reflectia l'estima que el poble té pel seu Castell i el Castell té pels alaquasers i alaquaseres. En ell es recordava que la població el va salvar de l'enderrocament en un temps també molt difícil, fa més d'un segle.

Amb motiu del Dia del Llibre, el 23 d'abril, l'Ajuntament, de la mà de l'Associació de Poetes i Poetesses del municipi, va voler reeditar en les xarxes la iniciativa que té per objectiu acostar als veïns i veïnes diverses composicions literàries premiades i treballs encara inèdits pertanyents a destacables autors com Fernando Garrido, Pep Ferrer, Pilar Latorre, Natxo García, Nieves Saiz, Mariano

Jurado, Antonia Cebrián, Joan Vila, Ramón Tarín i Roger Swanzy. Van ser 20 les composicions que es podien llegir a través del web municipal, i que també es podien escoltar recitades pels mateixos autors.

Tampoc es podia oblidar el paper cultural que al llarg de les últimes dècades ha jugat *Quaderns d'Investigació d'Alaquàs*. Així el consistori va difondre la tasca del grup de persones del món de la cultura i l'educació que va fundar «el llibre del poble» fa ja 40 anys. Un enllaç al web de Quaderns permetia observar des del primer número que es va publicar en 1981 fins a l'últim en 2018. Tots ells presentats el primer dissabte de les festes majors al Castell, al qual sempre ha estat vinculat, de tal forma que al llarg de tots aquests anys s'ha realitzat una incessant tasca d'anàlisi i estudi d'aquest edifici i de la història que l'ha vinculat al poble d'Alaquàs.

La *Unió Musical d'Alaquàs* (UMA), entre altres entitats, va col·laborar amb l'emissió de 82 vídeos del canal de cintes històriques, un de la banda, un del *Grup l'Olivar*, altre de la *Nova Coral*, 40 de l'escola, així com dos del Cant de la Carxofa, en col·laboració amb els *Amics del Cant*. El 31 de maig, l'últim dia del servei de difusió cultural en xarxes, la UMA participava amb el vídeo històric «1a semifinal de Nova Gent TVE 1988» (<https://www.alaquas.org/url/kie6v>).

Amb el pas a la Fase 2 es va acabar aquest multiservei d'activitats municipals. Per aquest motiu des de l'Ajuntament es va voler recordar a tots els que van participar enviant vídeos i informació amb la finalitat de passar el confinament de la millor forma possible: amb música, teatre, cultura o esport. Així es va aplaudir al grup d'educadores i educadors: Inma Serrano, Laura Mateu, Ana Sáiz, Sara Sena, Vanessa Belmonte, Isabel Molina, Esteban Segura, Joana Galindo, Pilar Gámez, Andrea Elisa Rama i Juan Romero. Als educadors i educadores de l'Escola Infantil Municipal l'Alqueria: Carmen Sanchis, Inma Comes, Laura Contreras, Yolanda Medina, Hugo García, Arantxa Cruz, Sandra Parra, Inma Puche, Guapo Botella i María Tomás.

En l'apartat musical a la *Banda Simfònica UMA*, *Grup l'Olivar*, *Nova Coral* i *Jove Orquestra UMA*, *Banda juvenil UMA* i cors de CEIPS i IES d'Alaquàs, *OCA Orquestra del Castell d'Alaquàs*, *Jove Orquestra UMA*, *Kamerata Musicale UMA*.

En el pla teatral, a les companyies de teatre del poble: *Escola de Teatre «Juan Alabau»*, *Dinamo Producció Teatral*, *Carabau Teatre* i *Teatre a preu fet*.

Els voluntaris europeus Roberta Cosentino, Thomas Degrange i Mateusz Rostkowski també van rebre el seu reconeixement, així com el treball proporcionat pels corresponsals juvenils, la casa de joventut Sauqala, @dr_rude, @sevas.music, @albadmdj, El Tio la Careta, Luis Clemente, Quique Palomares i el personal tècnic municipal de joventut, biblioteca, igualtat, cultura i festes i comunicació.

LA PANDÈMIA I L'ESPORT

El confinament va impedir a uns quants milers de persones d'Alaquàs practicar el seu esport habitual, algunes d'elles de forma professional i altres per afició. Per tractar de mantindre la forma física, la ciutadania va tirar mà de sessions dirigides per professionals en *YouTube*, classes telemàtiques del seu professorat habitual i també tota l'oferta a través d'Internet que va posar en marxa el consistori, a través del grup format pels monitors i monitores d'esports: Rafa Fenollar, Toni Hurtado, Beatriz Costa, Alejandro Cerdán, Amparo Zarzo, Yolanda Gimeno, Cristina Martín, Juanjo Querol, Roberto Sola i Rebeca Campos. Donat que el dia 2 de maig, s'alçà la restricció per eixir a córrer o amb bicicleta, hem recollit testimonis de com varen viure la jornada clubs i particulars.

Així, el president del *Club Ciclista d'Alaquàs*, Salva Ballesteros, explica que molts socis i sòcies varen mantindre's en forma gràcies a les sessions digitals de l'experta Patri Jordán, que recomanava una sèrie de taules d'exercicis, a més de les propostes de l'Ajuntament. La clau va ser l'adquisició d'un «rodillo», una peça aplicada a la bicicleta convencional que permet utilitzar-la de forma estàtica però en la mateixa posició que circulant pel carrer. «Ha estat la peça més venuda a Espanya de material esportiu durant la pandèmia, donat que les compres augmentaren un 500%», diu Ballesteros. Una vegada varen poder eixir amb la bici pel terme d'Alaquàs, establim un circuit de prop de tres quilòmetres (que repetien per completar la distància que volien recórrer) des de la redona de Dijous, tocant al terme d'Aldaia en el barri del Carme (Socusa) fins al polígon els Mollons. «Jo feia circuits de fins a 50 quilòmetres en eixe itinerari», indica. El dia 2 de maig, eixir al carrer amb la bici va suposar «una sensació increïble per poder pedalejar amb la sensació de vent en el cos», valora Ballesteros. La situació ha fet que el club conega molt més el terme municipal i siga conscient «de les moltes deficiències en asfaltat i neteja que hi ha en certes rutes com en el polígon o les vies de servei, que fa que de vegades siga perillós». «En eixe aspecte i de cara al futur, Alaquàs necessita un pla de revisió global de l'asfaltat i reparació i neteja on faça falta», conclou Salvador Ballesteros.

En eixe sentit, Marina Nohales, presidenta del club de 'runners' *Coratge Missions* explicava que cada persona s'havia adaptat «el millor possible». «No és el mateix per a persones que tenien un jardí o un espai amb certs aparells que les que vivíem en un pis i havíem d'estar al càrrec dels nostres fills», indica. En el club varen compartir consells sobre com fabricar unes peses amb certs elements de la casa i els exercicis que es podien fer, sempre des de la premissa de no excedir-se i provocar-se lesions. «Sabíem que després teníem temps de sobra per posar-nos en forma», indica. Així és que bàsicament el que intentaven és fer exercicis per mantindre la mobilitat i no caure en la rutina «del llit al sofà». «Jo tinc un fill i això ja em mantenia activa perquè feia amb ell els exercicis d'educació física, per exemple», recorda. El primer dia que va poder eixir al carrer a còrrec va sentir «una barreja de sensacions difícils de descriure». «No sabia si eixir amb mascareta o no, era com si hagueren obert una gàbia. Vaig dedicar-me més a gaudir del que veia que a fer esport», explica. Amb l'arribada de la Fase dos, *Coratge* ja va començar a programar eixides en grups reduïts a llocs de muntanya amb els que té relació per la seua col·laboració habitual en l'organització de carreres com és Chulilla. Eixes eixides varen permetre la participació de més gent en la Fase tres.

Rosa Cànoves Sanchis, esportista del poble que practica atletisme i és una assídua de les carreres populars, detalla que en l'empresa multinacional on treballa, en el polígon Font del Gerro de Paterna, un preparador físic els va oferir classes digitals i una vegada a la setmana tenia telemàticament una sessió de *cros-fit*, que complementava amb bicicleta estàtica i altres sessions buscades en *YouTube*. Per a ella, el dia 2 de maig, «va ser una alliberació poder eixir a córrer». «No m'agrada fer esport en un gimnàs sinó que preferisc a l'aire lliure. Eixe dia va ser també una mica estrany. Primer per haver de fer esport amb mascareta. I també perquè eixe dia vàrem concentrar-nos en el carrer i en els espais per fer esport massa gent, ja que Alaquàs té un terme molt xicotet per a la seua població i la senda de carril-bici té 3 kilòmetres. Encara amb la por per vore la concentració, eixir a l'aire lliure i fer una cosa que et lleva la tensió i t'agrada com és l'esport, va ser una passada».

LA SUSPENSÍO DE LES FALLES I LES FESTES MAJORS

La decisió d'ajornar les Falles 2020 anunciada el dia 10 de març va causar un fort impacte en el món faller d'Alaquàs a banda d'haver suposat la renegociació de contractes i un forat econòmic tant en les mateixes comissions com en els sectors que viuen de la festa. Representants de la *Junta Local Fallera* (JLF)

d'Alaquàs i de les comissions estaven eixa vesprada en l'Ajuntament perquè l'alcalde, Toni Saura, ofería el brindis tradicional previ a l'inici oficial de la festa.

El regidor de Falles, Àlex Ramos, recorda que Saura tenia els seus dubtes sobre convocar el brindis perquè des del matí hi havia rumors sobre una possible suspensió de les Falles. Finalment es va convocar i només acabar, el regidor junt amb la presidenta de la JLF, July Roselló, varen reunir-se amb els presidents de les 11 comissions perquè havien de tancar temes de la Cavalcada del Ninot. «Estàvem units quan va arribar la notícia. Va ser un impacte. El més dur va ser haver de comunicar-la a les falleres majors», reconeix l'edil.

L'alcalde va cridar a tots a una nova trobada on comentaren la situació. En eixe moment, nou comissions ja tenien la carpa al carrer i havien de començar el desmuntatge el més aviat, i la *fallaAVINGUDA GENOVÉS* tenia el monument plantat i va haver de ser traslladat a un recinte municipal.

Ramos recorda que els següents dies els passaren buscant naus als polígons perquè inicialment els monuments no podien quedar-se en els tallers dels artistes. Però després de decretar-se l'estat d'alarma, el trasllat es va ralentir. De fet, es va produir finalment a partir del dia 30 de juny a l'espai de l'antic mercat que està tancat, després que el consistori fera obres per deixar-lo com a espai diàfan.

Per la seua banda, July Roselló reconeix que «és molt difícil explicar» el que va sentir la nit del 10 de març «després de tot un any treballant i amb tantes coses contractades». «Estàvem allí units i arribà la mala notícia. 'S'han suspès les Falles. Però també les dels pobles o només les de València?', ens preguntàvem perquè no ens ho volíem creure. En eixe moment tot estava començant i no sabíem la dimensió de la pandèmia», manifesta la presidenta.

Quan l'alcalde de València, Joan Ribó, va anunciar que les Falles 2020 es traslladaren a juliol, en l'Horta Sud hi hagué una reacció contra la decisió unilateral de la ciutat de València, que es va plasmar en un comunicat que va emetre la *Junta Comarcal Fallera* el 14 de març, signat per dotze JLFs dels pobles, entre elles la d'Alaquàs. Les falles de la comarca reclamaven a més tindre les mateixes ajudes que les del 'cap i casal', donat que la declaració de Patrimoni Immaterial de la Humanitat de la Unesco afecta a la festa en tota la Comunitat Valenciana.

Dos mesos després, les comissions hagueren d'abordar una altra decisió difícil, encara que en aquesta ocasió amb més consciència del perill de la pandèmia: l'anul·lació definitiva de les Falles 2020. «Observant com anava evolucionant tot, ja érem conscients que les Falles no es podien celebrar en juliol. I amb el perill de possibles rebrots en tardor, també començàvem a descartar octubre. Calia prendre moltes decisions: tancar l'exercici econòmic 2020, renegociar molts contractes i permetre a les comissions aprovar certes mesures», analitza Roselló. Anul·lar definitivament les Falles 2020 era «la decisió més coherent», valora la presidenta. «Celebrarem una reunió amb July Roselló i amb tots els presidents i deixarem que ells decidiren el que era millor per a la festa», diu l'edil Àlex Ramos. Entre els acords estava prorrogar els títols i nomenar Judith Díaz Gomariz i Sara Morcillo Torralba falleres majors per a l'exercici 2021.

Les comissions sabien, això no obstant, que no era només cancel·lar la festa sinó que la resta de l'exercici no podrien celebrar actes fallers, com es preveu.

Respecte a les festes majors, l'alcalde d'Alaquàs Toni Saura va anar contactant amb tots els col·lectius més representatius amb els quals va mantindre reunions sectorials per abordar la situació fins a poder anunciar la decisió final el dia 10 de maig. En eixa jornada es va decidir que les distintes clavaries per a 2020 passaven a ser les titulars de 2021 així com les capitànies de Moros i Cristians, els *Ollers* i *Regne d'Aquitània*.

El president de la *clavaria del Crist 2020* (grup format per gran part de la gent que va fer la festa feia 25 anys), Paco Pons, indica que entre ells anaven tenint contactes des d'abril i no veien clara la possibilitat de la celebració de les activitats amb garanties. En la reunió telemàtica que tingueren amb els representants municipals es va posar de manifest que "era impossible poder complir" les recomanacions en els actes. La clavaria havia tingut l'última loteria el 19 de març, un sorteig que es va ajornar fins a juny, i no havia pogut desenvolupar activitats previstes per recaptar fons. «Una clavaria comporta un any de preparatiu, reunió i convivència, que és fonamental en la festa i nosaltres això no podíem tindre-ho. Tampoc podíem fer moltes de les activitats que ens corresponen en les festes. Vàrem estar d'acord en el fet que la millor decisió era suspendre», afegeix Paco Pons. El grup va decidir que el dia 9 de setembre aniria a missa i després celebraria un dinar privat.

L'associació de *Moros i Cristians Perolers* també va passar per un procés semblant. La presidenta Pilar Carcelén explica: «Era tan evident que teníem clar

que, per molt que canviara la cosa, no podíem gaudir de molts actes perquè és incontrolable el número de gent. Valoràvem que gastar-se les capitànies i nosaltres un dineral per a no poder gaudir, no tenia sentit. En el grup de *WhatsApp* amb les presidències de les filades ja fèiem aquesta reflexió. Com anàvem a plantejar la gran entrada? Amb mascareta? A distància? Sense públic? No tenia trellat». Carcelén revela que el pressupost de Perolers està per 30.000 euros i cada comparsa i filà destina uns 7.000 euros. «Podem arribar a 150.000 euros. No tenia sentit invertir eixos diners i no poder gaudir», valora. En la reunió amb l'Ajuntament, es va posar damunt de la taula que les restriccions seguirien. Els distints nivells organitzatius de Perolers varen coincidir que la millor decisió era suspendre i totes les filades varen estar d'acord.

D'altra banda, l'associació d'*Amigues i Amics de la Cordà* també va donar suport a la suspensió. El president en el moment d'adoptar la decisió, Damián Taberner, explica que eren conscients de la situació quan l'alcalde els va telefonar per convocar-los a una reunió amb la regidora Sandra Conde, altres edils i tècnics. «Amb algunes persones de la junta directiva ja havíem comentat el que es veia vindre. I en la reunió, les vuit persones que anàrem d'Amics de la Cordà vàrem prendre la determinació de suspendre amb tot el dolor del nostre cor perquè la festa arrossega a molta gent i mai ningú recorda en la història que un any s'haja suspès la Cordà», diu.

Per a *Amigues i Amics del Cant de la Carxofa*, la situació va ser semblant. La presidenta Marieta Alfonso va explicar que per estar suspesa l'activitat docent, ni el cor de xiquetes i xiquetes havia pogut donar classe des de març ni tampoc s'havia pogut fer la convocatòria en les escoles perquè estaven tancades. Per la qual cosa no hi havia xiquetes i xiquets candidats a passar pel procés de selecció. «I a més, les restriccions fan impensable convocar la Prova de Veu de l'Àngel, en la qual votaren l'any passat 800 persones», indica Alfonso.

ELS ANIMALS I EL CONFINAMENT

Quan va entrar en vigor l'estat d'alarma, el passat 14 de març, amb tota la població confinada a les seues cases també va canviar la mobilitat per als animals domèstics que diàriament ixen al carrer. Encara que eixir amb als gossos era una de les activitats permeses, en la primera Fase del tancament més dur, amb les famílies confinades a les seues cases, els passejos es van limitar a una volta ràpida per moure les potes i fer les seues necessitats. A Alaquàs hi ha 2.294 gossos censats.

La situació va començar a millorar per als animals a partir del dissabte 2 de maig, quan el Govern ja va permetre, dins del Pla de transició cap a la nova normalitat, l'eixida de les cases per fer esport o passejar, la qual cosa va fer que els passejos de les mascotes es realitzaren durant l'alleujament del confinament de l'amo o dels amos.

«Sempre que es realitze en la corresponent franja horària, dos convivents podran passejar amb el seu gos», apuntava el text publicat el 3 de maig en el BOE. Això significava que, per exemple, dues persones que conviuen sota el mateix sostre podien eixir amb la seua mascota i prolongar eixe passeig tant temps com durara el seu alleujament del confinament, sempre que el passeig estiguera permès en la seua franja horària. Sí que existia un límit d'espai, ja que no es podia anar més enllà d'un quilòmetre de casa.

Així mateix, tal com es recordava des del consistori local a través dels canals informatius, eixa relaxació no significava que s'alçara la mà en altres restriccions establides per als passejos de les mascotes en l'estat d'alarma, perquè no es podia anar amb els gossos als parcs, no se'ls podien llançar joguets pels



La situació va començar a millorar per als animals a partir del dissabte 2 de maig. Fotografia: Loren González, AFA.

carrers, no podien rondar sense corretja, ni podien olisquejar a altres animals, com tampoc es podia establir un contacte amb altres amos.

I respecte als consells sanitaris cada vegada que l'animal eixia al carrer, encara que l'OMS va deixar establert que els animals no transmetien la malaltia com a tal, pel seu contacte amb asfalt i voreres, es recomanava netejar les potes i cua amb aigua i sabó per a gossos en tornar a casa.

Durant els successius estats d'alarmes -van concloure el passat 21 de juny- com a norma general es permetien passejos curts i sense entrar en contacte amb altres persones ni animals, al mateix temps que l'amo havia de portar una botella amb aigua i detergent per netejar posteriorment l'orina així com les bosses per arreplegar els excrements. S'aconsellava prioritzar els horaris de menys afluència de gent, a primera hora del matí o última de la vesprada-nit. Les sancions per l'incompliment d'aquestes mesures podien superar els 100 euros.

Donat que el confinament va afectar als ritmes i les rutines dels gossos, l'Ajuntament d'Alaquàs va emetre el 18 d'abril un vídeo amb consells d'un educador caní, Noel Espinosa, responsable de l'empresa *Eureka*, per tindre una bona convivència amb els animals en casa. El tècnic instava a tractar d'evitar l'estrés en els animals evitant el seu contacte en els moments de més activitat dels menors, i mantenint-los distrets en determinats moments del dia. També aconsellava que, quan s'alçaren les restriccions, seria bo anar fent eixides curtes fins que l'animal s'acostumara.

Des de la Direcció General de Drets dels Animals també es va haver d'explicar que estava permesa l'alimentació de colònies felines, prioritzant horaris de baixa afluència, i l'alimentació d'animals en finques i centres de protecció animal. Eixes tasques havien de ser realitzades per persones autoritzades prèviament. A Alaquàs hi ha 13 colònies felines controlades i censades (la Quarta Torre, plaça del Santíssim, Carreró de l'Església, polígon Mollons, horts del Terç, plaça del Rollet, carrer Vicent Andrés Estellés, parc de la Sequieta, carrer Mallorca, parc del Dijous, carrers Europa-Cid-Camí Vell, horts de l'Albereda i IES Clara Campoamor) a banda d'altres punts on conviuen gats i són alimentats per persones voluntàries.

Com a mesura sanitària, l'Ajuntament va clausurar totes les zones d'esplai de gossos fins a la Fase 2 (hi ha tres àrees al poble), per tal d'evitar aglomeracions que suposaven un perill per a la salut pública. El consistori va comunicar l'1 de

juny que ja obria aquests espais d'ús caní però amb una reducció d'aforaments, segons les seues característiques, en l'Albereda Nord (màxim 23 persones), Albereda Sud (aforament màxim de 50 persones) i Parc de la Sequieta (màxim de cinc persones). En el cas de gossos potencialment perillosos, en l'Albereda Nord l'aforament màxim era de 12 persones, mentre que en l'Albereda Sud va ser d'un màxim de 16 persones.

... I EL FUTUR

El futur és incert perquè encara no podem esbrinar com evolucionarà el virus en tardor ni tampoc com va a afectar a l'economia el fre dels mesos de confinament. Però la situació viscuda em permet extraure tota una sèrie de conclusions.

La primera és que a Alaquàs tenim una societat civil preparada per corresponsabilitzar-se dels problemes i actuar junt amb les institucions com han demostrat els moviments de voluntariat, i que eixa societat civil, en moments de crisi, és més àgil que l'administració pública. Per tant, la societat civil i el consistori han d'anar de la mà. També caldria dir que en el futur seran molt necessaris els vincles interassociatius perquè signifiquen multiplicar els esforços i perquè no totes les associacions tenen estructures àgils com per actuar amb rapidesa en cas de crisi.

Junt això caldria afegir que les administracions han de flexibilitzar la gestió administrativa perquè la pandèmia ha demostrat que es pot legislar i tramitar amb molta més agilitat dels ritmes habituals com s'ha fet en l'Ajuntament d'Alaquàs.

La crisi ens deixa també noves necessitats de mobilitat com més espais de vianants i per a la bici, i també certs estudis han apuntat que una crisi sanitària pot ser més greu en espais més contaminats. En eixe sentit, les ciutats que tenim en l'Horta Sud, inclòs Alaquàs, amb gran predomini del cotxe i l'asfalt, i avingudes sorolloses, no ens valen i cal un redisseny urgent i valent.

En el terreny econòmic, la pandèmia ha demostrat que una part del xicotet comerç és capaç d'actualitzar-se en procediments digitals i serveis nous com les vendes amb repartiment a domicili o els encàrrecs per *WhatsApp*, fórmules que no es poden deixar perdre en la nova normalitat perquè la societat els va a demanar. A més, el conjunt de la ciutadania d'Alaquàs ha de tornar la mirada a l'economia local, al comerç i els establiments de proximitat.

Respecte a l'organització de les famílies, cal dir que la crisi ha demostrat que el teletreball és possible tècnicament però caldrà replantejar en el futur com es fa i com s'organitzen les càrregues familiars.